

Razmišljanja uz „rađanje“ ove knjige

Nakon duge inkubacije, ne uspijevajući proći bez „porođajnih muka“, ova je knjiga konačno ugledala svjetlo dana. Obilježavaju je dvije glavne okosnice. Jedna je zaokružiti moja dugogodišnja etnološka istraživanja Bunjevaca, započeta još u studentskim danima. Ovom knjigom zaokružujem svojevrsnu bunjevačku trilogiju jer je treća (i zaključna) u nizu knjiga posvećenih bunjevačkoj tradicijskoj baštini, kroz koje sam korak po korak pokušavala proniknuti u njihova ishodišta, sudbinu i identitete, što je nimalo slučajno naglašeno i u naslovu ove zaključne knjige. Druga važna okosnica je nastojanje da se „osvjetla obraz“ jednoj, dugi niz godina, osporavanoj metodi, što ona prema mojem dubokom uvjerenju zaslužuje, premda nepravedno zapostavljena i obezvrijeđena. Stoga je, promatrano iz kuta suvremenih trendova u etnologiji i kulturnoj antropologiji, ova knjiga staromodna jer se služi, od strane velike većine suvremenih etnologa davno napuštenom, tzv. starom paradigmom. S druge pak strane, ona je čak i moderna jer unosi inovaciju u postojeću trendovsku šarolikost, što doduše zvuči paradoksalno, a moglo bi se to nazvati i *retroetnologijom*. Povezujem ju s novijim pristupom (metoda retrodukcije) čime joj se pronalazi smisao i u sadašnjosti, što smatram nužnim jer je ipak riječ o metodi nastaloj prije više od jednog stoljeća. Takvom prilagodbom otvara joj se mogućnost osuvremenjene primjene, opstojnosti i stjecanje atributa trajne vrijednosti. Primjenjujući je na osuvremenjen način, želim ukazati na njezinu moguću primjenu danas i time pridonijeti njezinoj reinterpretaciji, a istovremeno i reafirmaciji, nasuprot dugogodišnjem obezvređivanju koje se zapravo temeljilo na krivoj interpretaciji njezinih kritičara (svjesno ili nesvjesno) desetljećima ponavljanim paušalnim procjenama bez pravoga uvida u same metodološke postavke i moguće rezultate koji se njihovom primjenom mogu postići.

Ono što također smatram važnim jest biti ZAHVALAN pojedincima koje su mi pomagali u postizanju rezultata u mojem znanstvenom radu. U prvom redu zahvaljujem svojim profesorima, koji su mi omogućili izgraditi dobre temelje, na ohrabrivanju u uvjetima kad su s druge strane izricana osporavanja. Na osobitom angažmanu u počecima mojega bavljenja znanstvenim radom zahvaljujem se Jasni Andrić, te kao recenzentima moje prve knjige Milovanu Gavazziju, Đurđici Palošija i Vitomiru Belaju, danas našem profesoru emeritusu koji je uz Jadranku Grbić Jakopović bio recenzent i moje druge knjige i ove zaključne. Njima dugujem zahvalnost na dugogodišnjoj potpori mojem radu. Osim što su bili recenzenti mojih knjiga bili su mi potpora i u mojim koracima prema znanstvenom napredovanju kao članovi povjerenstava koje je o tome odlučivalo, te su time i više nego dobro upoznati s mojim radom dugi niz godina. Njima dugujem posebnu zahvalnost na uvažavanju i kolegijalnosti, napose prijateljstvu koje se kroz taj dugi niz godina izgrađivalo. Tim više sam im zahvalna jer se na prste jedne ruke, a možda i dvije, mogu nabrojati etnolozi koji uvažavaju metodički pristup na kojemu se ova knjiga temelji. Zahvalnost na jedan posve drukčiji način dugujem

svojim roditeljima, na njihovoj bezrezervnoj podršci kroz dugi niz godina, tijekom kojih je bilo i preispitivanja, obeshrabrenosti, malodušnosti... U nastajanju mogega magistarskoga rada na temelju kojega je nastala prva knjiga važnu je ulogu imao moj tata, kome sam je posvetila u znak zahvalnosti, a čije objavljivanje nije dočekao za svojega ovozemaljskoga života. Potporu u daljnjem radu nastavila mi je pružati moja mama. Njoj i njezinim bunjevačkim korijenima posvećujem ovu knjigu, zahvalna na pomoći i podršci u nastajanju moje doktorske disertacije kojom se izgrađivao temelj na kojemu je ova knjiga izrasla. Ni ona nije na ovozemaljskoj razini dočekala rađanje ove knjige niti one koja joj je prethodila. Stjecajem životnih okolnosti i tati i mami sam u posveti citirala donekle modificirane stihove pjesnika Jovana Jovanovića Zmaja, onako kako su ih oni izgovarali, jer ocrtavaju neke trenutke naših zajedničkih životnih situacija. Velika im hvala na svemu što su mi u životu pružili, a osobito na pomoći i potpori mojim životnim postignućima.

Zahvaljujem napose i mojim Bunjevcima koji su bili predmetom mojih znanstvenih interesa i dugogodišnjih istraživanja, brojnim kazivačima koji su dali neprocjenjiv doprinos u nastajanju ove knjige, zahvaljujem na potpori brojnim pojedincima i institucijama. Sve tri moje knjige posvećene su njima. Zahvaljujem Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske na novčanoj potpori za pokriće većeg dijela troškova tiskanja ove knjige, kao i za financiranje projekata u okviru kojih su obavljena istraživanja koja su značajno doprinijela nadogradnji ove knjige. Najljepše zahvaljujem svojim višegodišnjim suradnicima: Gradskom muzeju Senj na donaciji namijenjenoj ovoj knjizi i suizdavaču Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice na njezinu sufinanciranje.

Pojednostavljeno rečeno, što na našoj kugli zemaljskoj zapadnjaci nazivaju sudbinom, istočnjaci označavaju karmom. Kad se komentiraju loše životne okolnosti nekog pojedinca često se mogu čuti izričaji poput: „Ah, takva mu je sudbina“, s prizvukom malodušnosti, bez nade (i vjere) da se tu nešto može promijeniti. Istočnjački svjetonazor nije tako pesimističan, zasniva se na vjerovanju da se karma prenosi iz života u život, ali kad se osvijesti može se odraditi i bez tog tereta krenuti u novi život. Bez obzira na te razlike u svjetonazoru, vjerujem da će ova knjiga pomoći Bunjevcima u osvješćivanju uzroka koji su na kraju krajeva utjecali na njihovu sudbinu, da neće samo malodušno slegnuti ramenima, već se uzdignuti iznad svoje sudbine, uzeti je u svoje ruke i učiniti je boljom.